

Які з біблійних заповідей – найголовніші?

Які з біблійних заповідей – найголовніші? (01.07.2018, Александр Васюк)

На запитання відповідає Ігор Корещук, священнослужитель, доктор теології, автор та ведучий програм на телеканалі «Надія»

Найбільша заповідь. Насамперед, прочитаємо слова Самого Христа про найбільшу заповідь: «Люби Господа Бога твого всім своїм серцем, і всією своєю душею, і всією своєю думкою; це є перша і найбільша заповідь. Друга – подібна до неї: люби свого ближнього, як самого себе. На ці дві заповіді спираються увесь Закон і пророки» (Євангеліє від Матвія, 22:37-40).

Запрошую дослідити цей текст, аби зрозуміти, чи дане твердження Ісуса Христа мало на увазі скасування десяти Божих заповідей?

По-перше. Сам факт існування найбільшої заповіді свідчить про існування й інших заповідей, як посада головного інженера на виробництві передбачає наявність інших інженерів. Даючи відповідь на питання законовчителя, Христос не мав і гадки двома згаданими заповідями змінювати чи замінювати Декалог, а лише прагнув показати сутність Божого Закону.

По-друге. Ісус стверджує, що на ці дві заповіді спираються Закон і пророки. Термін «Закон і пророки» – сталий новозавітній термін, що найчастіше означає богонатхненні Писання усього Старого Завіту. Вжите Христом слово «спираються» – грецьке «крéматай» – означає підвішувати, повісити (в Синодальному перекладі – «утверджується»). Тобто, умовно кажучи, увесь Закон «підвішений» на цих двох принципах. Ісус говорить, що на цих двох заповідях тримається весь Старий Завіт.

По-третє. Варто запитати: наскільки заповіді, проголошені Ісусом, були новими у значенні «незнайомими» для Його сучасників? Перша з двох заповідей, процитована Христом, була частиною щоденної молитви, записаної у П'ятикнижжі, котру юдеї називали «Шма»: «Слухай, Ізраїлю: Господь, Бог ваш, Господь єдиний є. І люби Господа, Бога твого, усім серцем твоїм, і всією душею твоєю, і всією силою твоєю» (Книга Повторення, 6:4, 5). Її цитує Ісусові законник (див. Євангеліє від Луки, 10:25-27). А друга заповідь узята Христом із книги Левит: «Не мстися і не носи в собі невдоволення на синів народу твого; але люби ближнього твого, як самого себе. Я – Господь» (Книга Левит, 19:18).

Четверте: Якщо ці дві заповіді відміняють десять, то як вони могли співіснувати в часи Тори? Якщо дві заповіді любові були присутні в старозавітні часи, то навіщо тоді Бог давав на Синаї ще й десять заповідей? Зрозуміло, що ці дві заповіді не дані Господом, аби замінити десять.

Як свідчить історія доктринального розвитку християнських деномінацій, ці дві заповіді без десяти дуже скоро перетворюються на просту сентиментальність, бо хто має врешті-решт визначати, що ж, насправді, означає «любити ближнього, як себе»? Усуньте Декалог, і ви будете безсилями довести гріховність беззаконня.

Тому десять заповідей мають потребу у двох, щоб уберегти християнина від фарисейського, формального та поверхового їх виконання. А десять заповідей необхідні для двох, аби людина не губилася в здогадках та фантазіях, що Бог має на увазі, коли говорить про любов до Себе та до ближніх, і в чому ця любов по-справжньому виявляється. Сам Бог розтлумачує у Своїх десяти заповідях, що Він вкладає в поняття «люби».

Це унікальне поєднання двох заповідей любові із десятима якраз і мав на увазі Христос, проголосивши, що «богомільці правдиві вклоняться будуть Отцеві в дусі [дві заповіді любові] та в правді [десять заповідей], бо Отець Собі прагне таких

богомольців. Бог є Дух, і ті, що Йому вклоняються, повинні в душі [дві заповіді любові] та в правді [десять заповідей] вклонятись» (Євангеліє від Івана, 4:23, 24).

«Як Я полюбив вас». Чому ж тоді Спаситель називає заповідь новою? Він Сам і пояснює: «Оце заповідь Моя: щоб любили один одного, як Я полюбив вас» (Євангеліє від Івана, 15:12). Новизна заповіді полягала в тому, що вперше вона була не просто проголошена словами, а продемонстрована в жертвенному житті Божого Сина.

Заголовок десяти заповідей: «Любов». Таким чином, за словами Христа, дві заповіді містять у собі все вчення Старого Завіту. Так чим є дві заповіді для десятиох: узагальненням чи їх заміною? Хотів би навести однозначне твердження апостола Павла: «Бо заповіді: Не чини перелюбу, Не вбивай, Не кради, Не свідкуй неправдиво, Не пожадай і які інші, вони містяться всі в цьому слові: Люби свого ближнього, як самого себе!» (Послання до римлян, 13:9). Апостол цитує 5 заповідей із Декалогу, вказуючи, що вони містяться у заповіді «люби ближнього», а не відмінені нею. Вжите апостолом Павлом давньогрецьке дієслово «анакефалайо́» («міститися», рос. «заключатся») буквально означає з'єднувати під одним заголовком. Тому дві заповіді Христа – це заголовок до двох скрижалей Декалогу, а не їхня заміна.